

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 18–19 травня 2017 року)

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2017

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ, ЗАФІКСОВАНИХ У ФОНОГРАМАХ, ЗАКЛАДАМИ ГРОМАДСЬКОГО ХАРЧУВАННЯ

Ходико В.І.

Студентка III курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Плотнікова М.В.

к.ю.н., доцент, доцент кафедри ЦПД ННІ права

Сумського державного університету

Людина постійно прагне вдосконалення. Задовольняючи свої повсякденні потреби, вона намагається покращити себе духовно. Таким чином, високий рівень інтелектуальної діяльності впливає на добробут суспільства. Разом з тим, розвиток технологій та вільний доступ до великого обсягу інформації зробив звичним використання результатів інтелектуальної діяльності іншими суб'єктами. Але це використання має відповідати вимогам закону. Зокрема, використання музичного супроводу в розважальних закладах.

Актуальність даної проблеми полягає в тому, що на сучасному етапі Україна прагне стати частиною європейської спільноти, а це зумовлює адаптування нашого законодавства до морально – етичних цінностей ЄС. Одним з важливих питань, що необхідно врегулювати, є інтелектуальна власність громадян, яка потребує створення належних механізмів захисту.

При створенні будь-якого твору у автора виникає авторське право, яке захищається законом. Авторське право композитора на музичні твори, як і права автора будь-якого іншого твору – письмового, усного, образотворчого тощо, передбачене і захищене Законом України від 23.12.93 р. № 3792-ХІІ “Про авторське право та суміжні права”.

Положеннями цього Закону передбачено, що за будь-яке використання музичного твору автор, а також виконавець, виробник фонограм мають право отримати винагороду. Використання музичного твору в кафе, барі, ресторані та нічному клубі здійснюється способом публічного виконання (ч.3 ст.15). За такий спосіб використання, згідно з ч. 5 ст. 15, особи, які використовують твори (користувачі) мають виплачувати автору (автору слів, композитору) винагороду, та відповідно до ст. 43 – виконавцю, виробнику фонограм [1].

Вперше питання про сплату коштів за використання музичного твору стосувалось позову двох композиторів Поля Енріона і Віктора Паризо та автора слів Ернест Бурже до власника кафе «Амбасадор» в Парижі. Митці вважали несправедливим те, що вони мають платити за місця і їжу в кафе у той час, коли ніхто не сплачував за публічне використання їхніх творів. Автори прийняли рішення про те, що не будуть розплачуватись доки їм не заплатять. Справу вони виграли і власник кафе виплатив їм велику авторську винагороду.

Ця ситуація стала прецедентом і створила можливість для композиторів і авторів текстів отримувати винагороду за використання їхніх творів. Проте, самостійно відстежити комерційне використання музичних творів неможливо. В 1850 р. було створено Центральне агентство із захисту прав авторів і композиторів, яке 28.02.1859 р. було реорганізовано в Товариство авторів, композиторів і музичних видавництв (SACEM). Сьогодні це одна з найбільших та авторитетних організацій колективного управління правами авторів [2].

Аналізуючи законодавство ЄС необхідно зазначити, що у відповідній директиві від 26.02.2014 про колективне управління авторськими і суміжними правами вказано, що для отримання власниками авторських та суміжних прав максимальної вигоди на внутрішньому ринку, а також для здійснення ними своїх прав та їх захисту, на території держави мають бути створені незалежні організації з колективного управління. Їх мета – інформування правовласників про їхні права та забезпечення їх реалізації. Також, вони збирають, розподіляють та використовують дохід, отриманий від використання прав. Крім того, виконуючи наглядову функцію, вони захищають інтереси правовласників від порушення їх авторських прав і передають відомості до відповідних державних органів для притягнення до відповідальності осіб, які порушили дані права [3].

Подібна практика існує в нашій державі. Так, на сьогодні в Україні зареєстровані та діють 18 таких організацій, які захищають авторські права власників.

Таким чином, в Україні існує два способи правового регулювання відносин між закладами ресторанного господарства та авторами. Це: 1) виплата винагороди безпосередньо автору (укладення договору між власником закладу та виконавцем творів, якщо він і є їх автором); 2) виплата винагороди автору через організацію колективного управління.

Згідно зі ст.49 ЗУ «Про авторське право та суміжні права» ці організації виконують відповідні функції від імені суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав і на основі одержаних від них повноважень. Зокрема, вони укладають договори про використання прав, погоджують з користувачами розмір винагороди, збирають, розподіляють і виплачують зібрану винагороду суб'єктам авторського права і (або) суміжних прав [2].

Говорячи про використання фонограм, опублікованих з комерційною метою, то відповідно до ст.43 Закону України «Про авторське право і суміжні права», використання фонограми допускається без згоди виробників фонограм, але з виплатою винагороди. Так, існує пряме та опосередковане комерційне використання фонограм та їх примірників. Це включає: а) публічне виконання фонограми; б) публічне сповіщення виконання в ефір; в) публічне сповіщення виконання, зафіксованого у фонограмі по проводах (через кабель).

Збирання винагороди за використання фонограм і контроль за їх правомірним використанням здійснюється визначеною уповноваженими організаціями колективного уп-

равління установою. Зібрані кошти розподіляються між організаціями, на основі договорів. Одержана винагорода розподіляється: виконавцям та виробникам фонограм по 50%.

В свою чергу, особи, які використовують фонограми чи їх примірники, повинні надавати організаціям, точні відомості щодо їх використання.

Розмір винагороди, порядок та умови її виплати визначаються КМУ [1]. Так, розмір винагороди як для місць з платним входом, так із безплатним і складає 1% від доходів, одержаних з того виду діяльності, у процесі якої здійснюється використання фонограм, або 2,5% від загальної суми витрат у разі відсутності таких доходів [4].

Таким чином, суб'єкти господарювання, які використовують під час своєї діяльності музичні твори, повинні виплачувати винагороду суб'єктам авторського права і суміжних прав. Вимагати її виплати на підставі укладеного договору мають право організації колективного управління та відповідні контролюючі та правоохоронні органи [5].

Відсутність договору і невивплата винагороди є порушенням прав авторів, виконавців, виробників фонограм. Захист прав здійснюється у порядку встановленому адміністративним, цивільним і кримінальним законодавством [6].

Цивільна відповідальність передбачена ст. 432 ЦКУ. Це може бути і застосування разового грошового стягнення, і опублікування відомостей в ЗМІ про порушення права інтелектуальної власності та ін. Кожна така справа розглядається судом окремо і при цьому враховується розмір збитків, вина особи та інші обставини [7].

Адміністративна відповідальність відповідно до ст.51-2 КУпАП настає в разі незаконного використання об'єкта права інтелектуальної власності, а також виконання музичного твору, привласнення авторства на такий об'єкт або інше умисне порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності, що охороняється законом. І тягне за собою накладення штрафу від 10 до 200 неоподаткованих мінімумів доходів громадян, залежно від суми збитків, нанесених автору або розміру несплаченої винагороди, з конфіскацією незаконно виготовленої продукції, обладнання і матеріалів, призначених для її виготовлення [8].

Кримінальна відповідальність, передбачена ст.176 ККУ, настає за незаконне відтворення, виконань, фонограм, їх незаконне тиражування та розповсюдження на різних носіях інформації, або інше умисне порушення авторського права і суміжних прав, якщо це завдало матеріальної шкоди у значному розмірі, тобто, якщо завдана шкода перевищує 20 неоподаткованих мін. доходів громадян. Таким чином, притягти до відповідальності можна особу, яка завдала шкоди, на суму більшу ніж 16 000 грн. [9]. Санкція статті передбачає альтернативні види покарання: штраф, виправні роботи або позбавлення волі [10].

Тобто, порушення виключних майнових авторських прав може призвести до значних фінансових витрат, а для невеликих закладів навіть до банкрутства, адже кожен окремий факт протиправного використання об'єктів авторського права становить самостійне порушення і може бути підставою для застосування відповідальності у вигляді стягнення компенсації [11]. Так, відповідно до ч.2 ст.52 ЗУ «Про авторське право та суміжні права», суд має право постановити рішення про виплату компенсації, у розмірі від 10 до 50 000 мін. з.п. [1]. Таким чином, законом не встановлено прямої залежності між розміром компенсації та кількістю використаних об'єктів, а лише визначено право її стягнення у разі порушення авторського права.

Інші обставини, у тому числі й кількість неправомірно використаних об'єктів, має врахувати суд у кожному конкретному випадку, виходячи із меж, встановлених ст.52 Закону. Зважаючи на те, що встановити чітку кількість разів, скільки був використаний музичний твір, неможливо, суди встановлюють мінімальну компенсацію у розмірі 10 мін. з.п. [1]. Таким чином, за кожне порушення авторських прав власнику закладу необхідно сплатити щонайменше 36000 грн. Безперечно, набагато легше сплатити 1% (для порівняння, це всього 10 коп. з чашки кави за 10 грн.), ніж платити штраф в десятки разів більший. В середньому законна сума сплати авторської винагороди становить 500-2000 грн на місяць [11]. Але, на жаль, навіть таку невелику суму власники закладів відмовляються платити.

Ситуація залишається незмінною. Відповідно до соціологічного опитування, проведеного Соціологічною групою «Рейтинг» 80% опитаних упевнено заявляють, що право інтелектуальної власності повинно захищатись, але лише 12% віддають перевагу ліцензованому оригіналу пісні або книги. Решта – безкоштовно завантажує контент з інтернету [11]. Те саме і з фонограмами, що використовують власники кафе, піцерій, ресторанів в якості фонового музичного супроводу. Аналіз ринку свідчить, що менше 10% закладів громадського харчування здійснюють використання з виплатою винагороди правовласникам.

Решта — це десятки тисяч закладів, які продовжують незаконно використовувати музику під час здійснення своєї комерційної діяльності. В результаті цього наша держава втрачає значні суми (25-30 млн на рік), тоді як зараз ця сума становить приблизно 3 млн грн., які могли б поповнити державний бюджет. Для порівняння, у Франції та Німеччині збирають по 37 млн €, в Нідерландах – 45 млн €, у скандинавських країнах – Норвегії, Фінляндії, Данії – до 10 млн €, у Польщі – 5 млн €, в Чехії – 4 млн € [12].

Викладене дає підстави визначити, що, використання музичного супроводу в розважальних закладах - це послуга, за яку необхідно сплачувати відповідні кошти. Українське законодавство визначає право авторів на отримання винагороди, за

використання їх музичних творів. Але на практиці цей обов'язок закладами не виконується, через незначний ризик настання відповідальності за такі порушення. Саме тому виникає потреба вдосконалення механізму правового регулювання стосовно цього питання.

Дану проблему можна вирішити лише комплексно. Аналізуючи європейський досвід зрозуміло, що необхідно вдосконалити законодавчу базу, враховувати рекомендації представників організацій колективного управління майновими правами і, звичайно ж, підвищувати загальний рівень правової культури населення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Постанова КМУ «Про затвердження розміру, порядку та умов виплати винагороди (роялті) за комерційне використання опублікованих з комерційною метою фонограм, відеограм, їх примірників та зафіксованих у них виконань» від 18.01.2003 №71. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/71-2003-п1>.
2. Грабовська Г.М. Порядок здійснення розрахунків за використання музичного твору. – 2012. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://er.nau.edu.ua:8080/handle/NAU/17857>
3. Абасова Е.А. Авторське право на музичний твір: нормативно-правові гарантії, 2015. – <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/Abasova.pdf>
4. Директива 2014/26EU від 26.02.2014 «Про колективне управління авторськими та суміжними правами». - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://lexdigital.ru/2014/109/>
5. Рекомендації «До відома підприємців - власників кафе, барів, ресторанів та нічних клубів» Офіційний веб-портал Державної служби інтелектуальної власності. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sips.gov.ua/ua/cafe.html3>.
6. Положишник В.В. Як порушення авторських прав під час виконання музичних творів може призвести до банкрутства. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://medyacia.com/page74358.html>
7. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 №435-IV. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 №8073-X. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/80731-104>.
9. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 №3792-XII. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
10. Кримінальний Кодекс України від 05.04.2001 №2341-III.–С.:ТОВ «ВВП НОТІС», 2015. – 200 с.

11. Щерба Л.Р. Інститут колективного управління майновими авторськими та суміжними правами: еволюція, предмет, механізм // Юридична Україна. – 2010. – №.4. – С. 77-83.
12. Бондаренко С.В. Авторське право та суміжні права. - К.:Ін-т інт.вл.і права, 2008.

ПРОФЕСІЙНИЙ ВІДБІР СУДДІВ ЗА НОВОЮ СУДОВОЮ РЕФОРМОЮ

Чегронець Н. В.

Студентка III курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник : Щербак С. В.

к.ю.н., доцент, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства

Сумського державного університету

Як відомо, в 2016 році в Україні була проведена судова реформа, результатом якої стали дуже великі зміни в усій судовій системі. Враховуючи масштаби даної реформи, в даному випадку ми будемо обговорювати декілька аспектів, у тому числі й відбір кандидатів на посаду судді. Дане питання є безперечно актуальним на сьогодні, що зумовлено, на нашу думку, перш за все досить низьким, порівняно з іншими гілками влади рівнем довіри громадян України до судової влади загалом.

Переходячи власне до самої реформи, варто відразу зауважити, що з початком її дії відбулися значні зміни в структурі та організації судової влади. Реформа кардинально змінила всю судову систему. Були прийняті нові закони : «Про судоустрій та статус суддів», «Про Вищу раду правосуддя», два закони щодо виконання судових рішень, повністю змінилась Конституція України в частині правосуддя, впроваджуються в життя новели реформи[1].

Судова реформа викликала дуже великий розголос не тільки серед населення. У процесі проведення аналізу й дослідження її особливостей, було виявлено декілька позитивних моментів та суттєвих недоліків які потребують врегулювання. Зокрема, серед найбільш значних плюсів хотілося б виділити процес виконання практичних завдань судьями, а саме його транслявання в мережі Інтернет, що є дуже гарно для громадян, які зможуть подивитись його й бути в курсі свіжих новин. Також, великим плюсом є те, що подане досьє всіх кандидатів, які подолають перший етап кваліфікаційного оцінювання, буде завчасно оприлюднено ВККС з тим, щоб дати можливість громадськості ретельно ознайомитися власне з інформацією стосовно кандидатів. Не можна й оминати специфіку проведення конкретних перевірок і співбесід тощо.

Однак, на жаль, в процесі судової реформи було допущено й чимало прорахунків. А саме, обмежене право на відеозапис відкритого судового засідання. Суд присяжних, який